

Asia: VN/20544/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Teknologiateollisuus ry:n lausunto luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta
VN/20544/2025

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta perusopetuslain muuttamiseksi ns. osaamistakuun osalta. Teknologiateollisuus pitää hallituksen esitystä lähtökohdiltaan erittäin tärkeänä ja ajankohtaisena. Hallitusohjelman Osaava Suomi -luvussa asetettu osaamistakuun tavoite vähimmäisosaamistason määrittelystä ja varmistamisesta peruskoulussa on vahvasti kannatettava. On välttämätöntä huolehtia siitä, että jokaisella nuorella on perusopetuksen päättyessä sellaiset perustaidot, joilla pärjää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Teknologiateollisuuden näkökulmasta osaamistason lasku näkyy jo selvästi. Ammatillisessa koulutuksessa oppivelvollisuuden laajentamisen jälkeen TUVA-koulutukseen on pakkautunut opiskelijoita, joiden oma suunta on vielä päättämätön, perustaidot ovat heikot, koulu ei kiinnosta, jaksaminen ja pystyminen on haastavaa, eikä TUVA-koulutus kykene vastaamaan kaikkien tarpeisiin. Samat opiskelijat jatkavat ammatillisiin perustutkintoihin vieden opettajien aikaa myös niiltä opiskelijoilta, joilla taidot ja motivaatio ovat kunnossa. Tekniikan alalla tämä heijastuu heikkona työllistymisenä, ja niistäkin, jotka työllistyvät, noin viidenneksellä ei ole teknologiateollisuuden selvitysten mukaan riittäviä työelämässä tarvittavia taitoja. Korkeakoulutuksessa puolestaan korostuvat erityisesti matemaattisen ja kielellisen osaamisen merkittävä heikentyminen aiempiin vuosikymmeniin verrattuna. Näistä syistä perusopetuksen osaamistakuun vahvistaminen on kriittinen koko koulutusjärjestelmän ja Suomen kilpailukyvyn kannalta.

Lausuttavaa esityksen 22 §:ään (oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi)

Teknologiateollisuus ry kannattaa esitystä, jossa oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin periaatteet nostetaan selkeämmin lain tasolle. Arvioinnin kytkeminen tavoitteisiin ja arviointikriteereihin sekä vähimmäisosaamisen määrittely luovat paremmat edellytykset arvioinnin yhdenvertaisuudelle ja vertailtavuudelle valtakunnallisesti.

Pidämme erityisen tärkeänä sitä, että vähimmäisosaaminen (arvosana 5) määritellään kansallisesti yhtenäisillä kriteereillä. Tämä on välttämätöntä, jotta perusopetuksen päättöarvosanat antavat realistisen ja luotettavan kuvan oppilaan osaamisesta jatko-opintoihin siirryttäessä. Samalla on kuitenkin huomioitava, ettei esitys ole ongelmaton: nykyinen tuntijako ja sen laajat välykset sekä paikallisesti tehty vuosiluokkaistaminen mahdollistavat hyvin erilaisia paikallisia ratkaisuja, mikä vaikeuttaa vuosiluokkakohtaista tarkastelua ja arvioinnin yhdenmukaisuutta. Arvioinnin yhtenäistämistä ei voida toteuttaa täysimääräisesti ilman, että myös tuntijaon rakenteellisia kysymyksiä sekä oppiaineiden vuosiluokkaistamista tarkastellaan.

Teknologiateollisuus ry katsookin, että valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta tulisi nostaa kokonaisuutena tarkasteluun sekä oppiaineiden että niiden tuntijaon osalta tulevaisuudessa tarvittavan osaamisen näkökulmasta. Tämän jälkeen tulisi aloittaa laajempi opetussuunnitelman perusteiden uudistamistyö. Siksi on tarpeen pohtia, miltä osin vähimmäisosaamisen kriteerit kannattaa rakentaa ennen kuin laajempi opetussuunnitelman uudistus on toimeenpantu. Teknologiateollisuus muistuttaa, että nykyiset perusteet ovat oppiaineiden osalta pääsääntöisesti vuodelta 2014.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Lausuttavaa esityksen 22 a §:ään (oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättäminen)

Esityksen linjaus siitä, että oppilas etenee vuosiluokalta toiselle vain saavutettuaan vähimmäisosaamisen, on osaamistakuun uskottavan toteuttamisen kannalta keskeinen ja kannatettava. Tämä ei kuitenkaan voi toteutua tasa-arvoisesti, sillä jokaiselle vuosiluokalle ei nykyisen tuntijaon ja paikallisesti tehdyn vuosiluokkaistamisen perusteella voida määritellä vähimmäistasoja. On tärkeää, että oppilaan oikeus tukeen säilyy vahvana, mutta samalla varmistetaan, ettei oppilas etene ilman riittäviä perustaitoja.

Teknologiateollisuus ry korostaa opettajien arviointiosaamisen kehittämisen merkitystä. Kuntien ja koulujen käytännöt vaihtelevat nykyisin huomattavasti erityisesti päättöarvioinnissa, mikä heikentää arvioinnin oikeudenmukaisuutta. Huolta herättää myös se, ettei oppilaalla ole kaikissa tilanteissa tosiasiallista mahdollisuutta osoittaa osaamistaan itselleen sopivimmalla tavalla. Käytäntö kentältä on osoittanut, että opetussuunnitelmassa tarkoitetut useat arviointimenetelmät tarkoittavat usein vain useita koekertoja. Esityksen mukaan arviointimenetelmien valinnassa olisi otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voitaisi arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita. Tämä vaatii laajaa täsmentämistä opetussuunnitelman perusteissa. Lisäksi myöhemmin kypsyvän oppilaan asema on ongelmallinen, jos arviointi lukkiutuu liian varhain eikä parantunut osaaminen ehdi vaikuttaa arviointiin esimerkiksi yhdeksännellä luokalla.

Uudistus nähdään esityksessä kustannusneutraalina. Teknologiateollisuus esittää vahvan huolen siitä, että opettajien täydennyskoulutusrahoituksen leikkaamisen myötä riittävää arviointiosaamista ei pystytä kehittämään nykyisellä rahoituksella, vaan tämä vaatii erillistä resursointia ja opetushallituksen merkittävää informaatio-ohjausta.

Pidämme myös ongelmallisena, jos lainsäädännössä ryhdytään liian yksityiskohtaisesti säätelemään sitä, millä kelpoisuudella tai viranhoitomääräyksellä opettaja arviointitehtävänsä hoitaa. Tämä voi johtaa käytännössä hankaliin ja pedagogisesti epäselviin tilanteisiin kouluissa.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

Lausuttavaa esityksen 22 b §:ään (todistukset)

Teknologiateollisuus ry pitää hyvänä sitä, että todistuksia koskeva sääntely selkiytyy ja yhtenäistyy. Todistusten rooli jatko-opintoihin hakeutumisessa on keskeinen, ja siksi niiden tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoisia ja luotettavia.

Kannatamme sitä, että arviointilomakkeet ja todistus pohjat olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia koko maassa. Tämä helpottaisi sekä oppilaiden että jatko-opintojen järjestäjien tilannetta ja lisäisi koulutuksellista tasa-arvoa. Kansallisen arviointipohjan lisäksi opetuksen järjestäjillä tulisi olla mahdollisuus täydentää arviointia omilla liitteillään, mutta perusrakenteen on oltava yhtenäinen. Tämä vähentäisi myös satojen opetuksenjärjestäjien hallinnollista kuormaa. Ylipäättään opetushallituksen informaatio-ohjausta tämäntyyppisissä asioissa on tarpeen vahvistaa opetuksenjärjestäjien eriytyessä yhä enemmän demografisen muutoksen vuoksi, sillä kaikilla opetuksenjärjestäjillä ei ole tosiasiallisesti hallintoaikaa kaikkien opetussuunnitelman paikallisten asioiden valmisteluun. Tämä heikentää koulutuksellista tasa-arvoa.

Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Muut huomiot esitykseen

Teknologiateollisuus ry korostaa, että osaamistakuun täysimittainen toteuttaminen edellyttää opetussuunnitelman perusteiden kokonaisvaltaista tarkastelua. Kyse ei ole yksittäisistä korjauksista, vaan oppiainekohtaisten tavoitteiden ja sisältöjen selkeyttämisestä ja vähentämisestä sekä keskeisten osaamistavoitteiden määrittelystä vuosiluokittain ja laajasta paikallisesta täsmennystyöstä. Tämä työ tulisi tehdä Opetushallituksen johdolla kokonaisena ja johdonmukaisena opetussuunnitelmaprosessina. Viime vuosina opetussuunnitelmatyötä on tehty pirstaleisesti, minkä seurauksena kokonaisuus muistuttaa helposti tilkkutäkkiä. Peruskoulun tulevaisuustyö on edennyt

erillisissä ryhmissä ilman riittävää vuoropuhelua, eikä eri ryhmien tuottamaa tietoa ole systemaattisesti hyödynnetty.

Pidämme välttämättömänä, että valtioneuvoston asetus tuntijaosta ja oppiaineista nostetaan kokonaisuutena tarkasteluun tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Viime vuosina tuntijakoa on korjailtu sieltä täältä, mutta kokonaisuutta, eikä peruskoulun tuottamaa osaamista ole arvioitu. Tuntijaon tarkastelu ei saa jäädä minkään eturyhmän edunvalvonnalliseksi kysymykseksi. On aiheellista arvioida, ovatko nykyiset oppiaineet ja niiden painotukset riittäviä vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeisiin ja puuttuuko perusopetuksesta jotakin olennaista. Tämä työ tulisi tehdä tiiviissä yhteistyössä ennakointitiedon tuottajien kanssa, jotka tarkastelevat Suomelle merkityksellistä tulevaisuutta ja esimerkiksi teknologisen murroksen vaikutuksia ammatteihin.

Teknolוגiateollisuuden toimialaa koskeva tuore osaajatarveselvitys osoittaa, että jatkossa vain noin kaksi kolmasosaa teknologia-alan ammatillisesti koulutetuista korvautuu eläköityessä ammatillisesti koulutetulla henkilöllä, mikä korostaa koulutusjärjestelmän rakenteellisten ratkaisujen merkitystä ja sitä, että yhä useammalla tulee olla tosiasiallisesti kyvykkyydet jatkaa opintojaan korkeakouluissa jossain vaiheessa elämäänsä. Peruskoulun tulee luoda tähän vahva pohja. Koska teknologia-alalla luodaan muidenkin alojen ratkaisuja, on oletettavaa, että tulevina vuosina samankaltainen kehitys laajenee muillekin aloille. Ammatillisen koulutuksen rooli sekä ammattiosaajien kouluttajana että korkeakouluun valmistavana toisen asteen koulutuksena korostuu, jolloin on tärkeää pitää hyvää huolta oppilaiden akateemisista taidoista kädentaitoja ja työelämävalmiuksia unohtamatta.

Lainsäädännön toimeenpanossa on tärkeää hyödyntää systemaattisesti Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) oppilasarviointia koskevia arviointeja. Karvin arvioinneissa on koottu laajasti ajantasaista tietoa koulujen arviointikäytännöistä, niiden yhdenmukaisuudesta sekä kehittämistarpeista, ja ne tarjoavat vahvan tietopohjan osaamistakuun toimeenpanon tueksi.

Teknolוגiateollisuus ry katsoo, että Karvin arviointien keskeiset havainnot ja suositukset tulisi kytkeä tiiviimmin opetussuunnitelman perusteiden täsmentämiseen, opetushallituksen informaatio-ohjaukseen sekä opettajien arviointiosaamisen kehittämiseen. Näin varmistettaisiin, että arviointia koskeva sääntely ja ohjaus perustuvat tutkittuun tietoon ja tukevat arvioinnin valtakunnallista yhdenvertaisuutta sekä osaamistakuun tavoitteiden toteutumista käytännössä.

Hallituksen esityksessä pohditaan myös työskentelyn ja käyttäytymisen arviointia osana oppilasarviointia. Teknolוגiateollisuus ei ota kantaa yksityiskohtaiseen malliin mutta muistuttaa, että yrityksiltä saatavassa palautteessa korostuvat jatkuvasti työelämätaidot, kuten täsmällisyys, huolellisuus ja arjen perustaidot. Kun perusopetuksen tehtävänä on tuottaa riittävä jatko-opintokelpoisuus, näitä taitoja on perusteltua tarkastella osana osaamistakuun kokonaisuutta.

Lopuksi Teknologiateollisuus ry korostaa, että osaamistason nostaminen edellyttää riittävää resursointia. Tämä on välttämätöntä tavoitellessamme korkeampaa koulutustasoa. Kunnianhimoiset tavoitteet eivät toteudu ilman päätöksiä ja panostuksia, jotka tukevat opetuksen laatua, oppimisen tukea ja opettajien osaamisen kehittämistä. Osaamistakuu on tärkeä askel oikeaan suuntaan, mutta sen onnistuminen ratkaistaan toimeenpanossa ja resursoinnissa.

Helsingissä 8.1.2026

Leena Pöntynen

Johtaja, Osaamispolitiikka

Teknologiateollisuus ry

Pöntynen Leena
Teknologiateollisuus ry